

ВПЛИВ ПРИЙОМІВ ВИРОЩУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА

В.В. БОРИСЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук,

Т.В. БЛЯКОВ, магістр,

І.С. НАГІРНИЙ, магістр

Уманський національний університет садівництва

Соняшник – порівняно молода сільськогосподарська культура, його вирощують як олійну культуру близько 150 років. Серед олійних культур в Україні соняшник посідає провідне місце. Збільшувати виробництво соняшника слід не за рахунок розширення його посівних площ, а шляхом підвищення врожайності. Для одержання стабільно високих врожаїв насіння треба виконати повний технологічний комплекс вирощування культури.

Сучасна ресурсо- та енергозберігаюча технологія вирощування соняшника передбачає комплексне й точне виконання відповідних операцій в установлені строки для створення оптимальних умов розвитку й росту рослин упродовж вегетації. У сільськогосподарському виробництві важливе значення має правильний підбір гібридів, які добре пристосовані до місцевих умов і забезпечують одержання найвищих урожаїв і продукції високої якості.

У процесі розробки елементів технології вирощування соняшника доводиться враховувати також такі ознаки як тривалість вегетаційного періоду і окремих фаз розвитку; продуктивність – урожай насіння і збір олії та вміст олії в ядрі; вирівняність за висотою стебла, нахилу кошиків і одночасним досяганням. Вагомого значення надають ознакам: розмір кошиків; посухостійкість; стійкість проти ураження вовчком і грибковими захворюваннями – білою гниллю, несправжньою борошнистою россою, іржею, вертицильозом тощо. Вони не тільки генетично обумовлені, а й можуть певним чином бути відкориговані за рахунок зміни елементів технології та правильного підбору факторів.

Серед агротехнічних заходів, спрямованих на підвищення врожайності соняшника, важливе місце посідає вибір оптимальних способу сівби і норми висіву насіння, з якими пов'язана площа живлення рослин та її конфігурація.

Густота посіву – один з найдієвіших засобів впливу на рослину через фактори навколишнього середовища. У зріджених посівах окремі фактори середовища можуть знаходитися у надлишку через недостатній попит на них з боку рослин. При підвищенні норм висіву між рослинами виникає конкуренція за фактори життя. Обов'язковим є дотримання сівби насіння на одну і ту ж саму глибину, на рівну відстань одне від одного, тому що, це дозволить отримати дружні, вирівняні сходи і рівномірний розвиток рослин.

З економічної точки зору, найважливішим завданням є забезпечення значного збору олії з кожного гектара посівів соняшника. Збір олії визначається двома показниками: урожаєм ядер і вмістом в них олії. В свою чергу врожай ядер залежить, насамперед, від рівня врожайності насіння і співвідношення між

ядром і лузгою. В міру зменшення лушпинності і збільшення вмісту олії в ядрі збільшуватиметься і продуктивність олії.

Оптимальним строком сівби соняшника вважається період, коли температура ґрунту на глибині 10 см становить +8–10°C. Сівба в цей час забезпечує поліпшення поживного режиму, підвищення польової схожості насіння та дружності сходів за рахунок оптимізації співвідношення температури і вологості ґрунту; зменшення майже вдвічі забур'яненості порівняно з раннім строком, збільшується площа листової поверхні і фотосинтетичний потенціал посіву.

Біометричні показники рослин, урожайність і олійність насіння гібридів соняшника визначаються як генетичними особливостями, так і погодними умовами. Тому для одержання високих валових зборів зерна цієї культури треба висівати стабільно високопродуктивні, адаптовані до певних умов гібриди, що досягають без десикації. Тому одним із факторів, що стримує підвищення урожайності соняшника в Україні є в основному не генотипи гібридів, а порушення технології вирощування культури.

Технології вирощування соняшника постійно удосконалюються з метою отримання стабільно високих врожаїв. Однак генетичний потенціал нових гібридів навіть в сучасних умовах вирощування реалізується не повністю.